

מנחות כ היא שיחתי

נושאים לשיחה ודין
לקחת מדף הגמרא אל משעולי החיים

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פלמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

מקור | דת של תורה - אכילה מרובה משתיה

אנו פוגשים את ההדגשה שיהו הנסכים מתכללים באכילת האימורין והמנחות, גם במגילת אסתר. "השתיה כדת", דרשו חז"ל במסכת מגילה דף י"ב "מאי כדת? אמר רבי חנן משם רבי מאיר: כדת של תורה, מה דת של תורה - אכילה מרובה משתיה, אף סעודתו של אותו רשע - אכילה מרובה משתיה".

ופירש רש"י "כדת של תורה - אכילת מזבח מרובה משתיה, פר ושלשה עשרונים סולת לאכילה, ונסך חצי ההין". הרי לנו שזוהי מעלתו של אכילת מזבח, ששתייתו מתכללת בתוך אכילה מרובה ממנה. שזהו דרך גדולה ונכבדות ולא דרך שיכרות ופחיתות.

בית הוראה | האם אפשר לצאת יד"ח בשכרות בלא סעודה

יש לעיין אם השותה כוס יין ביום טוב, לא בתוך סעודה כלל, האם יוצא בזה ידי חובת שמחה. וביותר מצוי הדבר בפורים, שמבקשים לקיים "ימי משתה ושמחה" בשתיית יין שלא בתוך הסעודה, וזה דבר זר מאד. כי אין שתיה בלא אכילה.

ויש לעורר שהמשתכרים קודם הסעודה מפסידים בזה המצווה המיוחדת של "סעודת משתה" במיני מטעמים יותר מכל השנה. ולשון הרמב"ם הוא 'שיתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו' והוא שיעור גדול בריבוי ונוי הסעודה. וגם בגמרא מצאנו כמה היו מסלסלים לאכול עוד ועוד, כמו שאמר אב"י רווחא לבסימא שכיח, או כפין עניא ולא ידע, שהיה עני ומשתוקק לקיים מצות הסעודה ולכן היה רעב לזה עוד ועוד, או שהיה לו המצוה מתוקה כל כך שהיה לו מקום לזה במעיו. והגר"א הביא מעשה דאב"י כמקור להא דמצוה להרבות בסעודת פורים. והרי זה עיקר עניין משלוח מנות לדעת התרומת הדשן שלכל אחד ואחד יהיו מינים רבים ומגוונים לסעודת פורים. וא"כ מי שמיד משתכר ואינו טועם כמעט כלום מריבוי המינים והמעדנים בסעודה, ביטל מצוה חביבה מדברי קבלה.

תופעה | מדוע מגישים "מזונות" לצד היי"ש

הגמרא אומרת שיש סברא לומר שהנסכים יבואו עם האימורים כדי להסמין את האכילה לשתיה. רואים אנו שיש דרך ארץ שתהיה השתיה בתוך האכילה ולא תהיה עומדת בפני עצמה.

שמעתי פעם מצדיק אחד, שיהודים לא שותים בלי לאכול. לכן, כאשר היו מגישים משקה חריף לכבוד יארצייט וכדומה, היו מוסיפים לצידו "מזונות". אם נגמר ה"מזונות" אף חסיד לא היה ניגש לשתות מהמשקה. איננו שיכורים...

בית הוראה | האם אפשר לאכול פת בסעודה א' ובשר ויין בסעודה ב'

ובאמת אנו מוצאים בהלכות שמחת יו"ט ש"אין שמחה אלא בבשר" ו"אין שמחה בלא פת" (רא"ש בברכות) ו"אין שמחה אלא ביין". ולכאורה המשפטים הללו סותרים אהדדי. אם אי אפשר לשמוח בלי בשר אין אפשר לשמוח ביין, ואם אי אפשר לשמוח ביין אין אפשר לשמוח בפת.

אך הביאור הוא שבאמת צריך הכל יחד, היין משמח עם הבשר והבשר משמח עם היין, וכל זה בתוך סעודת פת, ממש כמו במקדש שהיו נסכים ואימורין ומנחות = יין ובשר ופת.

ראיתי מי שנוהג לאכול ביו"ט פת בסעודה הקטנה שעורך לאחר תפילת מוסף, ובסעודה זו אינו אוכל בשר ושותה יין. אח"כ הולך לבית המדרש ולתפילת מנחה, וחוזר לסעודת שמחת יום טוב לקיים חציו לכם, ובסעודה זו אוכל בשר ושותה יין אך בלא אכילת פת.

לכאורה לפי דברי הרא"ש שהטעם שחייבים לאכול פת ביו"ט הוא משום שאין שמחה בלא פת, לכאורה אינו מועיל מה שאוכל הפת בסעודה שאין בה קיום השמחה בבשר ויין ומיני מטעמים. דאין זה דין נפרד לאכול פת, אלא צורה אחת להסמין "אכילה ושתיה" כמבואר בסוגיא שלנו.

רש"י כתב שבא היין "המשמח אלקים ואנשים". מקור הביטוי הזה מדברי הגפן במשלו של יותם בספר שופטים "הַחֲדַלְתִּי אֶת תִּירוּשֵׁי הַמְּשַׁמַּח אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים וְהִלַּכְתִּי לְנוּעַ עַל הָעֵצִים", ואמרו חז"ל שהתירוש משמח את האלקים בניסוך היין שבאותה שעה משוררים לפניו הלוויים.

אך יש לעיין, הרי הנסכים באים בתוך יין המשמח אלקים ולא כיין המשמח אנשים, ומה זה שייך לשמחת המתכפר, הרי לא הוא שותה את הנסכים אלא המזבח.

רואים אנו שהשמחה לפני הקב"ה תלויה בשמחתם של בניו. כשאדם מישראל מצטער שכינה מצטערת עמו, כאשר אנו שמחים הקב"ה שמח עמנו. לכן הזמן הראוי לשמח אלקים בנסכים ושירה הוא מתי שהיהודי שמח בכפרת חטאיו.

רבינו החידושים וביאורים מזהיר במכתביו לא להיות עצוב חלילה, כי בזה מביא צער לפני הקב"ה, וכאשר הוא שמח - משמח את כל העולמות. האם אינך רוצה לשמח את הקב"ה?...!

מוסר | מהו היום השמח בחייכם?

שמחת כפרת יום הכיפורים מתבטאת בזמן שמחתנו, עיקר שמחתם של ישראל בכפרתם ביום הכיפורים. מי שאינו שמח - כנראה אינו יודע את גודל כפרת יום הכיפורים איך אנו מזדככים כשלג ונעשים קדושי עליון ביום הכיפורים.

רבינו הגרא"ל שטיינמן זי"ע היה רגיל לומר לנו, תלמידיו בישיבת פונביץ' לצעירים: "אם ישאל אתכם אדם - מהו היום המאושר בחייכם? אל תהססו, השיבו לו מיד: יום הכפורים הוא היום המאושר בחיינו!..."

שכן, דליים של רחמים ואהבה עצומה נשפכים עלינו ביום קדוש זה, ביום זה מגיע יהודי לפסגת הדרגה שהוא יכול להעפיל עליה בימי חייו. ביום זה לא חסר לו מאומה, כל כולו תחת כנפי השכינה החופפת עליו ברחמים.

סיפורי סבא | בית דין של מוצאי יום הכיפורים

זקני הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל הרגיש כל כך את כפרתו העצומה של יום הכפורים, עד שמתוך אמונה טהורה זו היה נוהג (כפי שקיבל מרבותיו הקדושים) במוצאי יוה"כ"פ לקבץ יחדיו ג' יהודים שישבו כ'בית דין', ויגזרו ישועות על הנזקקים לישועה. הוא ידע והאמין שמעלתו של יהודי במוצאי יוה"כ"פ היא כל כך נשגבה עד שהוא מגיע

מעניין לדעת | המים ששותים בסעודה יתכן שחייבים בסוכה

באמת, "נסכים" גם כוללים ניסוך המים בימי חג הסוכות. ובאמת גם שתיית המים מצאנו שעיקר חשיבותה בתוך האכילה.

עד כדי כך שהמשנ"ב כתב להחמיר בשתיית מים שבתוך הסעודה שיתכן שאסור לשתותם מחוץ לסוכה! ובה ביקש לבאר לשון המשנה "אכילה ושתיה - בסוכה", והרי שתיה אינה חייבת בסוכה, אלא מדובר בשתיית מים בתוך הסעודה שהיא מקבלת את חשיבות הקביעות של הסעודה וצריך לעשותה בסוכה.

[זה מצוי מאד אצל ההולכים למטבח בתוך הסעודה בשביל לארגן המנות ולהגישם וכו', שיש לחשוש שאסור להם מן התורה לשתות מעט מים במטבח!]

וכן כתב הגר"א על דברי הגמרא במגילה שם "כדת של תורה" שהכוונה לדרכה של תורה "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה" - הרי שנתנו למים קצבה "משורה", ואילו לפת לא אמרו קצבה. הרי שהאכילה מרובה מן השתיה. עכ"ד הגר"א. הרי שגם שתיית המים צריכה להתכלל בתוך האכילה.

מקור | שמחת הכפרה בספר תהלים

הגמרא מסיקה שהשמחה מתאימה אל הכפרה. ופירש רש"י "דהכי אורחא לאחר כפרת דם שכיפר על החטא בא היין המשמח אלקים ואנשים דמי שנתכפר חטאו שמח".

ובאמת, כתב רבינו יונה שזהו הטעם לשמחת ערב יום הכיפורים כדי לשמוח בכפרה "כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו ויגונותיו לעונותיו". השמחה שבכפרה מעידה על גודל המיאוס והצער שיש לנו מן החטאים.

גם דוד המלך כשביקש על התשובה במזמור נ"א - ביקש על השמחה: תַּחֲטְּאֵנִי בְּאֵזֹב וְאֶטְהַר תִּכְבְּסֵנִי וּמְשַׁלֵּג אֲלַבֵּינִי: תִּשְׁמִיעֵנִי שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה תַּגְלִינֵה עֲצָמוֹת דָּפִיתִי: הִסְתַּר פְּנֵיהַּ מִחֲטָאִי וְכָל עֹנֹתַי מָחָה: לֵב טָהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן תְּדַשׁ בְּקִרְבִּי: אֵל תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיהָ וְרוּחַ קְדֹשְׁךָ אֵל תִּקַּח מִמֶּנִּי: הִשְׁיבֵה לִי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי:

שמחה | כשיהודי שמח - הקב"ה שמח

שנים ארוכות לזש"ק, ובכל פעם בירכו שלושה מתוכם את הרביעי כ'בית דין של מטה'... ואכן באותה שנה נפקדנו בדבר ישועה ורחמים, וכן האחרים (שציפו לנישואי ילדיהם המתבגרים) נושעו באותה שנה...

כמה גדול כוחו של יום הכפורים, היום המאושר בחיינו!

לפני כמה שנים פרסמתי שורות אלו בהקדמת קונטרס "תטהרו" על עבודת יום הכיפורים. קוראים רבים ביקשו לקיים את המנהג הנשגב הזה. רבינו הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א הזכיר סגולה זו בדרשת שבת שובה, ובעקבות כך רבים מבני קהילתנו ברמת אלחנן בבני ברק ישבו ל'בית דין' במוצאי יום הקדוש תשפ"ב ו'גזרו' גזירות טובות על הזקוקים לישועה. בגליון השכונתי "קול ברמה" התפרסם (בחוודש תמוז האחרון) על כמה מתוך ה'גזירות' הללו שכבר נשאו פרי ב"ה.

לדרגת 'בעל מופת' שבכוחו לבטל בפיו גזירות קשות, בבחינת "כשם שמברכים בבית דין למטה כך יברכו בבית דין של מעלה"...! ידוע לנו על כמה וכמה שנפקדו ונושעו לאחר 'גזירות' אלו ש'נגזרו' בבית דינו של רבי אריה במוצאי יום הכפורים...

בנו, זקני רבי שמחה שלמה זצ"ל המשיך אחריו במנהג נשגב זה, ובמשך שנים רבות, לאחר תפילת יום הכיפורים אצל גיסו מרנא הגרי"ש אלישיב זי"ע, היו מתיישבים ל'מושב בית דין', הגריש"א וזקני זצ"ל [השלישי היה, בדרך כלל, רבי אברהם אלישיב זצ"ל], והיו מברכים את הזקוקים לישועה...

כמה שנים לפני פטירתו, הפסיק זקני מחמת חולשתו להגיע לתפילות יוהכ"פ אצל הגריש"א, וזכיתי להתפלל עמו בביהמ"ד הגדול 'אהבת תורה' שבקרית צאנז בירושלים. לאחר תפילת מוצאי יוהכ"פ, אסף סבא עוד ג' אנשים הזקוקים לישועה, בתוכם אני הקטן שציפיתי